Verslag deskundigengroep dierziekten MKZ

Bijeenkomst: 14 januari 2025
Locatie: Via Teams
Deelnemers: Arjan Stegeman (vz), Emma Strous-van de Kerkhof, Aldo Dekker, Ruurd Jorritsma, José Gonzales Rojas, Fokko Aldershoff (vs)

Naar aanleiding van de ontwikkelingen op het gebied van de MKZ-besmetting in Duitsland, wordt de Deskundigengroep Dierziekten een aantal vragen gesteld.
Kunt u de antwoorden die worden gegeven toelichten?

Vragen

1. *Hoe duidt u de epidemiologische situatie ten aanzien van MKZ in Duitsland? Hoelang zou het virus al in Duitsland circuleren? Op welke manier zou het virus in Duitsland terechtgekomen kunnen zijn?*

Op vrijdag 10 januari is een MKZ-besmetting door het FLI in Duitsland vastgesteld. Er zijn twee scenario's mogelijk. In het eerste scenario is het waterbuffelbedrijf het indexbedrijf. In dat geval is het aannemelijk dat het MKZ-virus al tussen de drie en vier weken in Duitsland aanwezig is. Dit bedrijf lijkt relatief geïsoleerd, met weinig contacten met andere bedrijven met MKZ-gevoelige dieren, waardoor de gevolgen mogelijk beperkt blijven.
In het tweede scenario is het waterbuffelbedrijf niet het indexbedrijf, maar besmet vanuit een eerder besmet bedrijf in Duitsland. Dit maakt de situatie ernstiger, omdat er mogelijk meerdere onontdekte besmette bedrijven zijn. Verdere tracering en screening in Duitsland moeten uitwijzen welk scenario van toepassing is. Als het tweede scenario geldt, circuleert het virus waarschijnlijk langer dan drie tot vier weken. Het is op dit moment nog te vroeg om een van beide scenario's met zekerheid te onderschrijven.

De meest waarschijnlijke route van insleep in Duitsland, indien het waterbuffelbedrijf het indexbedrijf is, betreft recreanten die mogelijk besmette etenswaren hebben achtergelaten. Hoewel waterbuffels herbivoren zijn, is niet uitgesloten dat zij dierlijke producten in kleine hoeveelheden toch tot zich nemen.

2. *Wat zijn de klinische verschijnselen van MKZ van type O bij de verschillende diersoorten en -categorieën? Is er iets bekend over de kliniek van dit specifieke MKZ-virus?*

Alhoewel er stammen zijn die meer klinische verschijnselen veroorzaken in bepaalde diersoorten dan andere stammen, zijn de verschijnselen die de verschillende MKZ-stammen veroorzaken over het algemeen vergelijkbaar. Er zijn geen gegevens bekend om te verwachten dat de klinische manifestatie van het in Duitsland aangetroffen type O daarvan afwijkt. MKZ veroorzaakt door type O kan tot een breed scala aan klinische verschijnselen leiden, afhankelijk van de vatbaarheid van de diersoort, de virulentie van het virus en omgevingsfactoren. Een van de eerste verschijnselen is koorts en kort daarna ontstaan blaren, vooral op de klauwen maar vaak ook in de mond; op de tong, op de lippen en op het tandvlees. Deze blaren kunnen snel doorbreken, waardoor laesies ontstaan, die vaak tot overmatig speekselen leiden. Bij runderen zijn de laesies in de mond vaak duidelijk zichtbaar en gaan ze gepaard met een daling van de melkgift. De laesies op de kroonranden van de klauwen, leiden tot kreupelheid. Bij varkens is kreupelheid meestal prominenter dan de orale verschijnselen. Afhankelijk van hoe intensief de dieren dagelijks bekeken worden en onder welk omstandigheden de dieren worden gehouden, worden symptomen sneller of minder snel vastgesteld door de houder. Naast de acute symptomen kunnen er complicaties optreden. Secundaire infecties van de blaasjes zijn een veelvoorkomend probleem, terwijl bij jonge dieren myocarditis kan leiden tot plotselinge sterfte.

3. *Op welke manieren zou het virus naar Nederland kunnen komen / gekomen kunnen zijn?*

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen directie en indirecte transmissie. Directe transmissie zou plaatsvinden via geïmporteerde, besmette dieren. Dit kunnen gevoelige dieren zijn die direct

uit Brandenburg komen, of via een verzamelplaats. Indirecte transmissie kan plaatsvinden via de aanvoer van materialen, voedsel, ruwvoer, sperma, dierlijke producten zoals melk of vlees. Verspreiding via de lucht (aerogeen) of via wild is een theoretische mogelijkheid, maar zeer onwaarschijnlijk, ook gezien de afstand. Indien het virus al elders in Duitsland aanwezig is gelden dezelfde mogelijkheden voor insleep.

4. *Wat is uw inschatting van het insleeprisico voor Nederland en kunt u daarbij onderscheid maken tussen de periode voordat Duitsland (en Nederland) maatregelen heeft genomen (voor 11 januari 2025) en de periode erna (op dit moment).*

Bij het scenario waarbij enkel het waterbuffelbedrijf in Duitsland besmet is, dan wordt het risico voor Nederland op insleep van MKZ uit Duitsland laag tot zeer laag ingeschat. Er is dan sprake van een bedrijf met weinig contacten in de reguliere veehouderij en waarschijnlijk een geïsoleerd geval. Bovendien zijn de maatregelen genomen om eventueel contactdieren te onderzoeken in Nederland. In het tweede scenario, waarbij het waterbuffelbedrijf niet het eerste of enige besmette bedrijf is, wordt het risico op insleep vanuit Duitsland matig ingeschat. Alle potentiële bronnen zijn in dat scenario nog niet ontdekt en vóór 11 januari waren er veel directe en indirecte contacten tussen het getroffen gebied en Nederland. Na 11 januari wordt het risico op insleep lager ingeschat dan vóór 11 januari, door een hoger bewustzijn voor de aanwezigheid van de infectie in Duitsland.

5. *In hoeverre verwacht u dat het onderzoeken van aangevoerde dieren vanuit Duitsland naar Nederland op de mogelijke aanwezigheid van MKZ effectief is?*

Het blokkeren van de bedrijven die dieren hebben aangevoerd uit Brandenburg en individueel bemonsteren en onderzoeken van alle dieren die zijn aangevoerd uit Brandenburg op MKZ-virus en antistoffen wordt als effectief ingeschat. Het op MKZ-onderzoeken van monsters die in Nederland in het kader van een blauwtongverdenking negatief zijn getest, is mogelijk effectief, omdat MKZ in de differentieeldiagnose van blauwtong past. De verwachte effectiviteit van deze maatregel is wel lager, omdat er bij klinische verdenkingen van blauwtong vaak geen monsters worden ingestuurd. Daarbij is op dit moment het blauwtongseizoen afgelopen, dus is het verstandig om bij een negatieve uitslag op blauwtong, aan andere oorzaken te denken.

6. *Zijn er naast de genomen maatregelen (blokkeren kalverbedrijven voor afvoer, onderzoeken van alle uit Brandenburg geïmporteerde kalveren en de negatief geteste BTV-verdenkingen sinds 1 december) andere maatregelen waarmee een mogelijke introductie in NL snel kan worden ontdekt?*

Het is belangrijk dat houders van gevoelige dieren zich zeer bewust zijn van het voorkomen van MKZ in ons deel van Europa. Dit betekent dat ze zeer waakzaam moeten zijn op verschijnselen die veroorzaakt kunnen worden door MKZ en direct de NVWA bellen bij zo'n verdenking. Het is belangrijk dat verdenkingen bij NVWA gemeld worden en dus dat dierenartsen, veehandelaren, veehouders de ernst van de situatie erkennen, maar ook klinische verschijnselen van MKZ weten te herkennen. Verder moeten ze een adequate biosecurity op hun bedrijf handhaven. Dat betekent dat bezoekers alleen worden toegelaten als ze adequate hygiëne hebben betracht (handen wassen, schone overall en laarzen) met gebruik van een hygiënesluis. Er dient aandacht te zijn voor de risico's op insleep van MKZ-virus uit risicogebieden via bezoekers, voedsel, afval, dierlijke producten en dergelijke.
Een algeheel verzamelverbod voor het leven in Nederland zou bijdragen als de infectie al in Nederland aanwezig is. De kans daarop is zeer klein als het waterbuffelbedrijf het indexbedrijf is en groter als dat niet het geval is (zie boven). De onzekerheid over het effect van deze maatregel is dus zeer groot.
Grondige desinfectie van transporten en materialen uit Duitsland, en/of risicogebieden, is belangrijk.

7. *Welke vaccinstam uit de Nederlandse vaccinbank is geschikt om in te zetten bij een noodvaccinatie?*

De Nederlandse vaccinbank bevat twee geschikte MKZ-vaccins op basis van een O-stam: O 1 Manisa en O-Panasia-2. Beide stammen zouden goed moeten werken, er is geen voorkeur voor één van beide.